

สรุปและข้อเสนอแนะ

สืบเนื่องมาจากการผลิตน้ำมันละหุ่งในโรงงานขนาดใหญ่ภายในประเทศ ทำให้การค้าละหุ่งของไทยเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม จากผู้ที่เคยส่งออกเมล็ดละหุ่ง กลายเป็นผู้ส่งออกน้ำมันละหุ่งแทน การผลิตและการส่งออกน้ำมันละหุ่งนั้นนับว่ามีประโยชน์และเพิ่มคุณค่าในทางเศรษฐกิจของไทยเป็นอย่างมาก กล่าวคือ

1. การผลิตน้ำมันละหุ่งเป็นการเพิ่มมูลค่าให้กับเมล็ดละหุ่ง และทำให้มูลค่าการส่งออกน้ำมันละหุ่งสูงกว่ามูลค่าการส่งออกเมล็ดละหุ่ง เพราะว่าเมล็ดละหุ่ง 100 กิโลกรัม จะให้น้ำมันละหุ่งประมาณ 45 กิโลกรัม เช่น ปริมาณการส่งออกน้ำมันละหุ่งในปี พ.ศ. 2523 มีประมาณ 9,825.56 เมตริกตัน และมีมูลค่าประมาณ 208 ล้านบาท ซึ่งเมื่อเทียบเป็นปริมาณเมล็ดละหุ่งส่งออกแล้วจะได้ประมาณ 21,834.58 เมตริกตัน และมูลค่าการส่งออกเมล็ดละหุ่งในปี พ.ศ. 2523 เฉลี่ยเมตริกตันละ 8,407.68 บาท ดังนั้น มูลค่าการส่งออกเมล็ดละหุ่งจึงเท่ากับ 183.6 ล้านบาท จะเห็นได้ว่า การส่งออกน้ำมันละหุ่งมีมูลค่าสูงกว่าการส่งออกเมล็ดละหุ่งในปี พ.ศ. 2523 ตามอัตราส่วนดังกล่าวประมาณร้อยละ 13.3

2. อุตสาหกรรมน้ำมันละหุ่งเป็นอุตสาหกรรมที่เริ่มจากทางคานเกษตร จึงทำให้เกษตรกรมีอาชีพ และมีรายได้เพิ่มขึ้น อันเป็นผลดีต่อการส่งเสริมเศรษฐกิจของประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ประเทศไทยเป็นประเทศเกษตรกรรมและได้เปรียบหลาย ๆ ประเทศในด้านการปลูกละหุ่ง เช่น มีภูมิอากาศ ภูมิประเทศที่เหมาะสมแก่การเพาะปลูกละหุ่ง ไม่มีภัยธรรมชาติรบกวนหรือทำลาย มีฝนตกเพียงพอและค่าจ้างแรงงานอยู่ในเกณฑ์ที่ไม่สูงนัก

3. การผลิตน้ำมันละหุ่งภายในประเทศ ยังเป็นการทดแทนการนำเข้าน้ำมันละหุ่งซึ่งไทยเคยนำเข้าปีละประมาณ 2 ล้านบาท ทำให้รักษาเงินตราของไทยไว้ได้ไม่รั่วไหลออกไปนอกประเทศ

ปัจจุบัน อุตสาหกรรมน้ำมันละหุ่งของไทยต้องพึ่งตลาดต่างประเทศเกือบทั้งหมด ความผันผวนของราคา และภาวะตลาดต่างประเทศย่อมส่งผลกระทบต่ออุตสาหกรรมน้ำมันละหุ่งของไทยอย่างมาก ในขณะเดียวกันปริมาณผลผลิตเมล็ดละหุ่งของไทยในแต่ละปี ไม่น่าแน่นอน และเมล็ดละหุ่งไม่มีคุณภาพมาตรฐานเท่าที่ควร ซึ่งมีผลต่อราคาน้ำมันละหุ่งและเมล็ดละหุ่งในที่สุด ทั้งนี้เพราะเกิดจากการขาดการประสานงานทางค่านโยบาย ไม่มีนโยบายที่แน่นอนจากรัฐ ขาดการควบคุม การจึกระเบียบในการผลิตและการค้าที่ถี่ การแก้ไข ปัญหาที่เกิดขึ้นในแต่ละครั้งส่วนใหญ่เป็นการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า ฉะนั้น รัฐบาลจึงควรมีนโยบายการผลิตและการค้าเมล็ดละหุ่งและน้ำมันละหุ่งที่แน่นอน โดยได้รับความช่วยเหลือ และความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้อุตสาหกรรมน้ำมันละหุ่งของไทยประสบความสำเร็จทัดเทียมกับอุตสาหกรรมสำคัญของต่างประเทศ สิ่งสำคัญที่ควรจะต้องปรับปรุงและแก้ไข คือ

1. การผลิตเมล็ดละหุ่ง อุตสาหกรรมน้ำมันละหุ่งใช้เมล็ดละหุ่งเป็นวัตถุดิบในการผลิต ซึ่งคุณภาพของน้ำมันละหุ่งจะดีหรือไม่ขึ้นอยู่กับคุณภาพของเมล็ดละหุ่งเป็นสำคัญ เมล็ดละหุ่งที่มีปริมาณน้ำมันในเมล็ดสูง และเมล็ดละหุ่งที่ไม่มีสิ่งเจือปนสามารถให้ผลผลิตน้ำมันละหุ่งในอัตราที่สูง ซึ่งจะเป็นผลในการช่วยลดต้นทุนการผลิตน้ำมันละหุ่งได้ทางหนึ่ง

ดังนั้น เพื่อให้การผลิตเมล็ดละหุ่งมีคุณภาพมาตรฐานและให้ผลผลิตต่อไร่สูง จึงควรมีการปรับปรุงการผลิตเมล็ดละหุ่งของไทย ดังนี้

ก. มีการคัดเลือกพันธุ์ละหุ่งที่ดีที่สุดในการเพาะปลูก ซึ่งจะมีลักษณะต้นเตี้ย ปริมาณน้ำมันในเมล็ดสูง และให้ผลผลิตต่อไร่สูง โดยรัฐบาลสนับสนุนให้มีการค้นคว้าวิจัยพันธุ์ละหุ่งจากต่างประเทศ และเสนอพันธุ์ที่ดีที่สุดให้แก่เกษตรกรตลอดจนมีการให้คำแนะนำในเรื่องการปลูกละหุ่งอย่างถูกวิธี เริ่มตั้งแต่การเลือกที่ปลูก วิธีการปลูก การใช้น้ำ การปรับปรุงดิน การป้องกันกำจัดศัตรูพืชละหุ่ง การปลูกพืชแซม ด้วยการจัดพิมพ์เอกสารเผยแพร่ และส่งเจ้าหน้าที่ออกไปให้คำแนะนำแก่เกษตรกร

ข. เมื่อรัฐบาลได้สร้างพื้นฐานในการปลูกละหุ่งให้แก่เกษตรกรอย่างถูกวิธีแล้ว การส่งเสริมให้เกษตรกรปลูกละหุ่งต่อทั้งไว้ 2 ปี ในพื้นที่ที่มีการเตรียมดินจะเป็นการสร้างผลผลิตให้ไทยมากขึ้น และสามารถลดต้นทุนการผลิตลงได้ เพราะการปลูกละหุ่งตอนนั้นผลผลิต

ในปีที่ 2 จะให้ผลผลิตดีกว่าในปีที่ 1 ในขณะที่เดียวกัน ก็ลดค่าใช้จ่ายในการลงมือปลูกละหุ่ง

ก. ในระยะแรก ควรส่งเสริมและสนับสนุนให้เกษตรกรปลูกละหุ่งกันมากขึ้น เมื่อเกษตรกรปลูกละหุ่งกันมากขึ้นแล้ว ในระยะต่อไป ควรส่งเสริมให้เกษตรกรปลูกกันเป็นแหล่งใหญ่ ซึ่งจะช่วยยกฐานะละหุ่งเป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญของไทยในอนาคตได้ เช่นเดียวกับข้าวโพก มันสำปะหลัง เป็นต้น

2. ภาวะตลาดเมล็ดละหุ่งภายในประเทศ การจำหน่ายเมล็ดละหุ่งภายในประเทศ หลังจากมีโรงงานผลิตน้ำมันละหุ่งแล้ว รัฐได้เข้ามามีบทบาทโดยการควบคุมการส่งออกและกำหนดให้มีการประกันราคาซื้อขายเมล็ดละหุ่งขั้นต่ำ แม้ว่ามาตรการควบคุมการส่งออกและกำหนดให้มีการประกันราคาซื้อขายเมล็ดละหุ่งขั้นต่ำจะเป็นผลดี และเป็นหลักประกันแก่เกษตรกรในการขายสินค้าได้ในราคาพอสมควร ตลอดจนเป็นการสงวนวัตถุดิบให้เพียงพอับความต้องการภายในประเทศก็ตาม แต่ก็ทำให้ภาวะการค้าเมล็ดละหุ่งภายในประเทศอยู่ในสภาพไม่เคลื่อนไหว พ่อค้าคนกลางในระคับต่าง ๆ เช่น ผู้ค้าเร่ ผู้ค้าท้องถิ่น ผู้ค้าในเมือง และผู้ค้าในกรุงเทพมหานคร ไม่อยากทำการซื้อขายเมล็ดละหุ่ง เกษตรกรจึงจำต้องขายเมล็ดละหุ่งในราคาที่ไม่สูงนักให้กับพ่อค้าคนกลาง

ดังนั้น การแก้ไขปัญหาค่าตลาดเมล็ดละหุ่งภายในประเทศดังกล่าว จึงควรให้เกษตรกรมีการรวมตัวในรูปของสหกรณ์ชาวไร่ และขายเมล็ดละหุ่งให้กับโรงงานบริษัทสยามน้ำมันละหุ่ง จำกัด โดยตรง หรืออาจขายผ่านชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด จะทำให้ลดขั้นตอนการจำหน่ายลงได้และเกษตรกรขายเมล็ดละหุ่งได้ในราคาที่พอใจ ซึ่งมีผลต่อเนื่องให้เกษตรกรที่เฒ่าปลูกละหุ่งกันมากขึ้นด้วย

ส่วนการประกันราคาซื้อขายเมล็ดละหุ่งขั้นต่ำ รัฐควรจัดให้มีความกระจำจางชัดในเรื่องนี้ระหว่างผู้เกี่ยวข้อง ทั้งเกษตรกร บริษัทสยามน้ำมันละหุ่ง จำกัด และเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย จะช่วยให้ภาวะตลาดภายในประเทศเคลื่อนไหวขึ้นและ เป็นไปตามกลไกของตลาด เนื่องจากตั้งแต่เริ่มให้มีการประกันราคาซื้อขายเมล็ดละหุ่งขั้นต่ำในปลายปี พ.ศ. 2522 จนกระทั่งถึงปัจจุบัน การประกันราคาซื้อขายเมล็ดละหุ่งขั้นต่ำได้เปลี่ยนแปลงไปโดยมิได้คำนึงถึงการเปลี่ยนแปลงราคาน้ำมันละหุ่งในตลาดโลก กล่าวคือ ในปลายปี พ.ศ. 2522 บริษัทสยามน้ำมันละหุ่ง จำกัด ได้กำหนดราคาประกันรับซื้อเมล็ดละหุ่งขั้นต่ำก็โลกรับละ 5.65 บาท

และต่อมาในกลางปี พ.ศ. 2523 รัฐบาลได้เข้ามามีบทบาทในการกำหนดราคาประกันรับซื้อ เมล็ดละหุ่งขั้นต่ำ โดยได้กำหนดราคาเป็นกิโลกรัมละ 6.50 บาท 7.00 บาท และ 7.50 บาท ตามลำดับจนถึงปัจจุบัน ซึ่งในระยะเวลาดังกล่าว ราคาน้ำมันละหุ่งในตลาดโลกตกต่ำลง จากสภาพการแข็งกล้า จะเห็นได้ว่า รัฐบาลได้ดำเนินการกำหนดราคาประกันรับซื้อ เมล็ดละหุ่งขั้นต่ำโดยไม่ได้ศึกษาภาวะตลาดต่างประเทศ และเจ้าหน้าที่ของรัฐบาลอาจไม่เข้าใจความหมายของราคาประกันรับซื้อเมล็ดละหุ่งขั้นต่ำที่บริษัทสยามน้ำมันละหุ่ง จำกัด กำหนดไว้ ซึ่งราคาประกันรับซื้อเมล็ดละหุ่งขั้นต่ำที่บริษัทสยามน้ำมันละหุ่งกำหนดไว้ หมายความว่า ไม่ว่าราคาน้ำมันละหุ่งในตลาดโลกจะขึ้นเท่าใดก็ตาม บริษัทจะรับซื้อเมล็ดละหุ่งขั้นต่ำในราคา กิโลกรัมละ 5.65 บาท ซึ่งถ้าราคาน้ำมันละหุ่งในตลาดโลกสูงขึ้น บริษัทจะรับซื้อสูงกว่าราคาประกัน แต่ถ้าราคาน้ำมันละหุ่งในตลาดโลกตกต่ำลง และแม้ว่าเมล็ดละหุ่งในตลาดโลกราคา ตกต่ำกว่ากิโลกรัมละ 5.65 บาท บริษัทก็จะรับซื้อในราคา กิโลกรัมละ 5.65 บาท ซึ่งในกรณีนี้ เจ้าหน้าที่ของรัฐบาลคนเข้าใจว่า ราคาประกันขั้นต่ำเป็นราคาสูงสุดที่บริษัทจะรับซื้อ จึงได้เพิ่มราคาประกันรับซื้อให้สูงขึ้นเรื่อย ๆ เพื่อช่วยเหลือเกษตรกรให้มีรายได้สูงขึ้น แต่ในขณะเดียวกันก็เป็นการผลักดันให้กับโรงงานสยามน้ำมันละหุ่ง ฉะนั้น การให้ความกระจ่างชัดในเรื่องการประกันราคาประกันรับซื้อเมล็ดละหุ่งขั้นต่ำ จะเป็นสิ่งที่ช่วยให้อุตสาหกรรมน้ำมันละหุ่ง และเกษตรกรได้มีการพัฒนาอย่างถูกต้อง

3. การผลิตน้ำมันละหุ่ง โรงงานผลิตน้ำมันละหุ่งในประเทศไทยเพิ่งเริ่มทำการผลิตได้ประมาณ 2-3 ปี จึงยังขาดประสบการณ์ทางด้านเทคนิคการผลิตอยู่บ้าง แม้ว่าจะได้รับการสนับสนุนทางด้านเทคนิคจากชาวต่างประเทศก็ตาม แต่เนื่องจากเมล็ดละหุ่งโดยธรรมชาติแล้วเป็นสารมีพิษที่เป็นอันตรายต่อมนุษย์และสัตว์ปศุสัตว์ การผลิตน้ำมันละหุ่งจึงจำเป็นต้องอาศัยความระมัดระวังเป็นพิเศษ เพราะมีพิษนั้นแล้วจะก่อให้เกิดสภาพแวดล้อมเป็นพิษได้โดยฉับพลัน รัฐบาลในฐานะที่ต้องให้ความคุ้มครองแก่โรงงานผู้ผลิตน้ำมันละหุ่งและประชาชนบุคคลทั่วไป ควรจะสนับสนุนในการจัดอิตรากำจัดเจ้าหน้าที่ เงินงบประมาณ เพื่อช่วยสละสลึงและได้คำแนะนำแก่โรงงาน ทั้งนี้โรงงานผลิตน้ำมันละหุ่งจะต้องให้ความร่วมมือในการแก้ปัญหาและปฏิบัติตามคำแนะนำ ซึ่งจะเป็นสิ่งสนับสนุนให้การดำเนินงานของการผลิตเป็นไปโดยสะดวก นอกจากนี้ โรงงานควรจะมีการค้นคว้าเทคนิคการผลิตและการวิเคราะห์น้ำมันละหุ่งที่ผลิตได้

เพื่อการพัฒนาคุณภาพน้ำมันละหุ่งของไทยให้มีมาตรฐานยิ่งขึ้น

4. การตลาดน้ำมันละหุ่งในประเทศไทย การจำหน่ายน้ำมันละหุ่งในประเทศเป็นการจำหน่ายให้กับอุตสาหกรรมต่าง ๆ ที่ใช้น้ำมันละหุ่งเป็นวัตถุดิบหรือเป็นส่วนประกอบในการผลิต เช่น อุตสาหกรรมสี เกล็ดขมิ้นท์ เครื่องสำอาง พลาสติก เป็นต้น ซึ่งอุตสาหกรรมเหล่านี้ในประเทศไทยยังเป็นอุตสาหกรรมที่มีจำนวนน้อยและ ยังไม่มีการพัฒนาเท่าที่ควร นอกจากนี้อุตสาหกรรมเหล่านี้ ส่วนใหญ่ไม่สามารถนำน้ำมันละหุ่งไปใช้ได้ทันที แต่จะต้องนำน้ำมันละหุ่งไปผ่านกรรมวิธีสารประกอบบางอย่าง เพื่อให้ได้ผลิตภัณฑ์ต่อเนื่องจากน้ำมันละหุ่งที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้อย่างเต็มที่ ซึ่งการซื้อน้ำมันละหุ่งภายในประเทศแล้วนำไปผ่านกรรมวิธีดังกล่าว จะทำให้เสียค่าใช้จ่ายสูงมาก และไม่คุ้มกับการสั่งซื้อผลิตภัณฑ์ต่อเนื่องของน้ำมันละหุ่งจากต่างประเทศ น้ำมันละหุ่งที่ใช้ภายในประเทศจึงมีเพียงเล็กน้อยประมาณร้อยละ 0.7 ของน้ำมันที่ผลิตได้ทั้งหมด ดังนั้น รัฐจึงควรส่งเสริมให้มีการค้นคว้าและการลงทุนในกิจการอุตสาหกรรมต่าง ๆ ที่ใช้น้ำมันละหุ่งเป็นวัตถุดิบหรือเป็นส่วนประกอบในการผลิต และสนับสนุนให้มีการจัดตั้งโรงงานผลิตผลิตภัณฑ์น้ำมันละหุ่งต่อเนื่อง เพื่อเป็นการใช้ประโยชน์จากน้ำมันละหุ่งและพัฒนาอุตสาหกรรมอื่นภายในประเทศด้วย

5. การขาดแคลนข้อมูลและการวิจัยตลาดน้ำมันละหุ่งและ เมล็ดละหุ่งต่างประเทศ ข้อมูลและการวิจัยตลาดต่างประเทศของ เมล็ดละหุ่งและน้ำมันละหุ่งมีความสำคัญมากต่อการวางแผนการผลิต การขยายการผลิตและการขยายตลาดไปยังประเทศต่าง ๆ ซึ่งประเทศไทยยังไม่มีหน่วยงานใดที่คอยศึกษาและติดตามการเคลื่อนไหวอย่างใกล้ชิดและจริงจัง ทำให้โอกาสที่ไทยจะขยายตลาดไปยังตลาดต่างประเทศมีน้อยและเป็นไปอย่างเสียเปรียบ ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานทูตพาณิชย์ สำนักงานทูตเกษตรในต่างประเทศ เป็นต้น สามารถจะช่วยให้คนไทยให้บริการตัวเลขข้อมูลอย่างถูกต้องรวดเร็ว กับการประสานงานกับหน่วยงานของรัฐบาลภายในประเทศ เพื่อประชาสัมพันธ์ให้ผู้ที่อยู่ในวงการได้ทราบกันอย่างทั่วถึง และถ้ารัฐสามารถจัดให้มีหน่วยงานพิเศษเฉพาะการวิจัยตลาดต่างประเทศก็จะเป็นสิ่งให้อำนวยประโยชน์ให้แก่วงการค้า เมล็ดละหุ่งและน้ำมันละหุ่งได้อย่างกว้างขวางยิ่งขึ้น

6. สนับสนุนส่งเสริมให้นำกากเมล็ดละหุ่งซึ่งเป็นผลพลอยได้จากการผลิตน้ำมันละหุ่ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการนำกากเมล็ดละหุ่งไปทำเป็นปุ๋ย เนื่องจากมีราคาถูกกว่าปุ๋ยเคมี และ

มีชาตอาหารที่เป็นประโยชน์ต่อพืชอย่างครบถ้วน อันเป็นการช่วยเหลือเกษตรกรของไทยได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้ ควรส่งเสริมให้นำกากเมล็ดคละหุ้งไปเป็นอาหารสัตว์ค้ำย เพื่อช่วยเหลือผู้เลี้ยงสัตว์ได้อีกทางหนึ่ง

7. ในอนาคตเมื่อเกษตรกรหันมาปลูกคละหุ้งกันมากขึ้นแล้ว เกษตรกรอาจจะต้องประสบกับปัญหาการมีผลผลิตมากเกินไปเกินความต้องการของตลาดภายในประเทศได้ รัฐบาลจึงควรพิจารณาการจัดตั้งโรงงานผลิตน้ำมันคละหุ้งในประเทศเพิ่มขึ้น เพื่อเป็นการพัฒนาอุตสาหกรรมการผลิตน้ำมันคละหุ้งของไทยและช่วยส่งเสริมฐานะของผู้ผลิตเมล็ดคละหุ้ง นอกจากนี้ ถ้าหากปริมาณเมล็ดคละหุ้งมีมากเกินไปเกินความต้องการใช้ภายในประเทศแล้ว รัฐบาลจะได้มีการพิจารณายกเลิกมาตรการควบคุมการส่งออกของเมล็ดคละหุ้งค้ำย ซึ่งจะช่วยให้ราคาเมล็ดคละหุ้งภายในประเทศเคลื่อนไหวดีขึ้น

ฉะนั้น เมื่ออุตสาหกรรมน้ำมันคละหุ้งและเมล็ดคละหุ้งได้มีการวางแผนเพื่อควบคุมการผลิตและการจำหน่ายให้มีประสิทธิภาพแล้ว การปรับปรุงข้ออุปสรรคต่าง ๆ โดยอาศัยความร่วมมือจากผู้ผลิต ผู้ค้า และรัฐบาลตั้งกล่าวข้างต้น จะทำให้ต้นทุนการผลิตเมล็ดคละหุ้งและน้ำมันคละหุ้งของไทยลดลง และจะเป็นแหล่งอาชีพที่สำคัญของประชาชน ตลอดจนเป็นที่มาของรายได้ประชาชาติ รวมตลอดถึงเป็นแหล่งที่จะนำรายได้เข้าสู่ประเทศตลอดระยะเวลาอันยาวนานต่อไป

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย